

OBRAZLOŽENJE

I - PRAVNI OSNOV

- Član 12. tačka b) i član 18. tačka b) Ustava Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br.: 1/96, 2/96 – Ispravka, 3/96 – Ispravka, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04 i 6/13 i 31/17);
- Član 59. stav (3) Okvirnog Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj: 18/03);
- Član 24. Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 63/08).

II- RAZLOZI DONOŠENJA

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo), u skladu sa programskim aktivnostima Ministarstva, dostavilo je Prijedlog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo.

U toku 2021. godine Ministarstvo je pristupio donošenju novog teksta Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, te Zakona o srednjem obrazovanju kako bi se uskladile potrebe šireg i fleksibilnijeg zakonskog okvira i prepoznale nove, savremene pojave i tokovi u obrazovnom sistemu Kantona Sarajevo. Po donošenju teksta prednacrt predlagač je utvrdio postojanje više od 70% istovjetne zakonske građe koja se u oba zakona nalazila u neharmoniziranoj strukturi, a vertikalna prohodnost odgojno-obrazovnih programa i aktivnosti, što za rezultat treba imati cjelovit rast i razvoj učenika, nije istaknuta ni u postojećim zakonima, ni u tekstovima namjeranih prednacrt. Stoga se pristupilo izradi jedinstvenog teksta zakona koji tretira djelatnost osnovnog i srednjeg obrazovanja što u namjeri uspostavlja korelaciju sa Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Jedinstveni tekst zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo postigao je visok stepen harmoniziranosti rješenja za pitanja iz dva navedena obrazovna nivoa, te je istaknuo potrebu da zakonska rješenja smisleno odgovoraju dobi učenika kroz odgojno-obrazovni proces imajući u vidu učenikov najbolji interes i dobrobit. Ovaj zakon se prevashodno bavi učenikom. To potvrđuje obim predloženih rješenja posvećenih kurikulumu, predmentim kurikulumima, ocjeni kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa, posebnim obrazovnim programima za nadarene učenike, za učenike koji se vraćaju iz dijaspore i iseljništva, kao i programi ugošćavanja i razmjene učenika iz inostranstva. Učenik, kao krajnji korisnik svih navedenih i drugih programa, može, kroz adekvatnu primjenu predloženih zakonskih rješenja, naići na okruženje koje će biti potpuno poticajno za pravilan rast i razvoj, te spreman za izazove i prilike koje nudi društvo 21. stoljeća. Kroz predloženi tekst jedinstvenog zakona definirani su akteri i nosioci aktivnosti sve s ciljem razvoja odgojno-obrazovnog sistema koji će društvu općenito i obrzovnoj zajednici specifično, omogućiti da iskoristi reformske potencijale i prihvati princip mitigacije - stalnog olakšavanja, brige i poboljšanja okolnosti i prilika. Namjera predlagača je da predloži zakon koji će ukazati na potrebe brze transformacije odgojno-obrazovne zajednice, ali da pri tome zadrži i mehanizme provedbe promjena i omogući standardizaciju kvaliteta s ciljem razvoja koji će omogućiti jednake šanse svim učenisnicima odgojno-obrazovnog procesa. Ovaj zakon izbjegava da nudi procesne okvire i propise koliko god je to moguće. Umjesto detaljnog

procesnog uređenja pitanja, kako je to ranije bila praksa zakonodavca, ovdje se često upućuje na podzakonske i provedbene akte. Postojeća zakonska rješenja su prenormirana i kao takva u neskladu sa podzakonskim aktima. Škole i roditelji obraćaju se Ministarstvu za instrukcije kako da postupaju, odnosno za mišljenja. Otklanjanjem nejasnoća iz važećih zakona o osnovnom, odnosno srednjem obrazovanju prouzrokovalo bi izmjenu ili korekciju u više od 50% članova i bilo bi nesvrishodno u tom obimu vršiti izmjene i dopune zakona, pa se Ministarstvo opredijelilo na izradu novog jedinstvenog zakona.

Osim svega navedenog, ovaj zakon prepoznaje i najavljuje koncept dualnog obrazovanja. Prepoznaje značaj i ulogu Javne ustanove Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja.

U skladu sa Zaključkom Skupštine Kantona Sarajevo, broj: 01-02-20299/22 od 17.05.2022. godine, kojim je utvrđen Nacrt Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, provedena je javna rasprava u trajanju od 30 dana.

U okviru javne rasprave svoj doprinos dali su:

- Zajednica srednjih škola Kantona Sarajevo;
- Samostalni sindikat osnovnog obrazovanja i odgoja Federacije Bosne i Hercegovine – Kantonalni odbor Sarajevo;
- Aktiv samostalnih referenata za plan i analizu (saradnika za finansijske i računovodstvene poslove) osnovnih i srednjih škola u Kantonu Sarajevo;
- Aldijana Muharem,
- Srednje stručne i tehničke škole u Kantonu Sarajevo;
- Stručni aktiv sekretatra srednjih škola u Kantonu Sarajevo;
- Zastupnica Neira Dizdarević Avdibegović;
- DVV International – Ured za BiH;
- Klub zastupnika Naše stranke u Skupštini Kantona Sarajevo;
- Sindikat srednjeg i visokog obrazovanja, odgoja, nauke I kulture BiH, Kantonalni odbor Kanton Sarajevo;
- Vijeće roditelja osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo;
- JU Treća gimnazija Sarajevo;
- Općina Novi Grad Sarajevo;
- Općina Stari Grad;
- OSCE – Ured u Bosni i Hercegovini;
- Odjeljenje za informatizaciju, međunarodnu saradnju i evropske integracije – Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo.

Održane su dvije sesije javne rasprave i to 09.06.2022. godine i 14.06.2022. godine, kojima su prisustvovala različite zainteresirane strane.

U izradi prijedloga ovog zakona učestvovala je Komisija za izradu teksta Prijedloga Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, koju je imenovala ministrica za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo Rješenjem, broj: 11-04-34-22650-10/22 od 20.06.2022. godine, i Rješenjem, broj: 11-04-34-22650-12/22 od 04.07.2022. godine, u sljedećem sastavu:

1. Lamija Husić – predsjednica,
2. Nihada Čolić – članica,

3. Almir Česko – član,
4. Adis Hodžić – član,
5. Amira Kadrispahić – članica,
6. Senad Alić – član,
7. Sevdija Kujović – članica,
8. Dino Mulaosmanović – član,
9. Mensur Bektić – član,
10. Saudin Sivro – član,
11. Admir Šuvalić – član,
12. Elvira Kavazović – članica.

Nakon završene javne rasprave, Komisija za izradu teksta Prijedloga Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, izvršila je zadatke definisane Rješenjem o imenovanju, te dostavila ministrici za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo tekst Prijedloga Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, kao i Izvještaj o rezultatima javne rasprave.

U skladu sa odredbama Uredbe o postupku i načinu spremanja, izrade i dostavljanja propisa propisa („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 50/17-Drugi novi prečišćeni tekst i 02/18-Ispravka) i odredbama Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet („Službene novine Federacije BiH“, br. 34/16 i 15/18), po zahtjevima ovog ministarstva, na Prijedlog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo, dostavljena su pozitivna Ministarstva finansija Kantona Sarajevo, broj: 08-03-11-4795/23 od 22.02.2023. godine i Ureda za zakonodavstvo Kantona Sarajevo, broj: 09-02-4518/23 od 27.02.2023. godine.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje je dostavilo tekst Prijedloga Zakona na mišljenje Sindikatu srednjeg i visokog obrazovanja odgoja, nauke i kulture Bosne i Hercegovine, Kantonalni odbor Kantona Sarajevo i Samostalnom sindikatu osnovnog obrazovanja i odgoja FBiH, Kantonalni odbor Kantona Sarajevo, a ujedno i poziv za konsultacije o istom. S tim u vezi, sastanak ministricice za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo održan je sa predstavnicima oba Sinidkata dana 22.02.2023. godine.

Na tekst prijedloga Zakona mišljenje su dostavili:

- Sindikat srednjeg i visokog obrazovanja odgoja, nauke i kulture Bosne i Hercegovine, Kantonalni odbor Kantona Sarajevo, akt broj: 07-03-10/23 od 28.02.2023. godine (u prilogu);
- Samostalni sindikat osnovnog obrazovanja i odgoja FBiH, Kantonalni odbor Kantona Sarajevo, akt, broj: 623/23 od 02.03.2023. godine;
- Ekonomsko - socijalno vijeće Kantona Sarajevo, akt, broj: 13-04-04-4881-4/23 od 27.02.2023. godine;
- Pravobranilaštvo Kantona Sarajevo, broj: M-30/23 od 06.03.2023. godine (u prilogu); uvažavajući mišljenje ovog organa u tekstu Prijedloga Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo član 130. stav (7) dopunjen je sa riječima: „u skladu sa zakonom“.

Dalje, u skladu sa članom 16. stav (1) Uredbe o procjeni uticaja propisa u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 29/22), po zahtjevu ovog ministarstva, dostavljena su mišljenja o provedenoj procjeni uticajana Prijedloga Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo kako slijedi:

1. Mišljenje Ministarstva finansija Kantona Sarajevo (objedinjeno mišljenje dato u skladu sa Uredbom o postupku i načinu spremanja, izrade i dostavljanja propisa, Pravilnikom o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet i Uredbom o procjeni uticaja propisa u Kantonu Sarajevo), gore navedeni akt, broj: 08-03-11-4795/23 od 22.02.2023. godine;
2. Mišljenje Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo, broj: 03-04-02-4797/23 od 2.02.2023. godine;
3. Mišljenje Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, broj: 13-05/2-2-4856/22 od 02.03.2023. godine;
4. Mišljenje komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, broj: 05/02-02-34-22650-36/22 od 03.03.2023. godine;
5. Mišljenje Ureda za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Kantona Sarajevo, broj: 20-02-4823-1/23 od 23.02.2023. godine.

Nakon što je ovo ministarstvo po osnovu dostavljenih prethodno navedenih mišljenja usaglasilo Obrazac 2. – Obrazac za provođenje sveobuhvatne procjene uticaja propisa, isti je dostavilo Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo, kao Centralnom koordinirajućem tijelu, koje je, u skladu sa članom 17. stav (6) Uredbe o procjeni uticaja propisa u Kantonu Sarajevo, dalo Mišljenje, broj: 03-047-02-6137/23 od 10.03.2023. godine, zajedno sa popunjenim i ovjerenim Obrascem 3. – Kontrolni obrazac o provođenju sveobuhvatne procjene uticaja propisa.

III - OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBA ZAKONA

Dio prvi - Osnovne odredbe

Članovi od 1. do 10. definišu predmet zakona, upotrebu muškog i ženskog roda, ciljeve i načela osnovnog i srednjeg obrazovanja. U ovom dijelu propisana je zabrana diskriminacije po svim osnovama i političko djelovanje. Član 5. prepoznaje odgovarajući stepen autonomije škole, kao i stepen slobode nastavnika da izvodi nastavu na način koji smatra odgovarajućim u skladu sa standardima profesije, dobrim praksama i društveno i tehnički prihvatljivim oblicima i metodama podučavanja. Definisana je upotreba jezika i pisma u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavom Kantona. Članom 8. propisano je da će škola unaprjeđivati i štititi vjerske slobode, toleranciju i kulturu dijaloga, te se predviđa pravo na pohađanje predmeta Vjeronauka/Vjeronauk, odnosno alternativnog predmeta za učenike koji ne pohađaju Vjeronauku/Vjeronauk. Ovaj član usklađen je sa odredbama Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini kada je u pitanju pohađanje vjeronauke i izbornih predmeta. Članom 9. uređuje se nastavak obrazovanja u Kantonu i pravo na obrazovanje stranih državljana. Predviđena je kao I ranije nostrifikacija i ekvivalencija svjedodžbi na osnovu kojih se upisuju. Ako se prilikom ekvivalencije svjedodžbi utvrdi da se program u inostranstvu bitno razlikuje od nastavnih planova i programa škole u kojoj učenik namjerava nastaviti školovanje, posebno je prepoznata obaveza izrade posebnog programa koji važi za tekuću školsku godinu i koji ima za cilj da olakša tranziciju u nastavni plan i program Kantona Sarajevo. Na ovaj način kreira se prijateljsko

i poticajno okruženje za učenike koji su doselili u Kanton Sarajevo, a što samo po sebi predstavlja izazov za porodicu i dijete. Ovim se posebno želi posvetiti pažnja kreiranju dobrog okruženja za porodice koje se vraćaju iz dijaspore i iseljeništva. Isti član povoljnije uređuje položaj učenika u Kantonu koji su dio obrazovanja stekli u inostranstvu po programu međunarodne razmjene učenika i imaju certifikat/uvjerenje, diplomu i/ili drugi dokument o priznanju o uspješno završenom završetku međunarodnog programa razmjene, nemaju obavezu pohađanja posebnog programa niti imaju obavezu polaganja razlike predmeta što je bila otežavajuća praksa u prethodnim godinama. Propisani su pravo i uvjeti za ostvarenje prava stranih državljana, kao i nacionalnih manjina, na obrazovanje u Kantonu Sarajevo. Propisana je obaveza škole da omogući nastavak obrazovanja državljanima Bosne i Hercegovine u Kantonu Sarajevo, a u slučaju negativnog odgovora, propisana je obaveza škole da o negativnom odgovoru obavijesti podnosioca zahtjeva, Ministarstvo i prosvjetnu inspekciju.

Dio drugi i treći – Osnivanje i prestanak rada škole i Opći akti škole

Odredbe članova od 11. do 21. propisuju lica koja mogu osnovati školu, oblike svojine, uvjete i procedure osnivanja škole. Prepoznaje se specifičnost statusa škola kao javnih ustanova čiji je osnivač Crkva ili vjerska zajednica, mogućnost osnivanja škola ili odjeljenja u inostranstvu u skladu sa zakonom. Predložena rješenja prepoznaju i specifične proceduralne razlike kod osnivanja škole u odnosu na to da li je osnivač Kanton ili drugo strano ili domaće fizičko ili pravno lice. Utvrđuje se zakonski osnov postojanja registra škola. Definišu se statusne promjene škola i razlozi i način prestanka rada škole. Prepoznaju se javne isprave koje škola izdaje, pitanje pečata i memoranduma škole, kao i opći akti škole.

Dio četvrti – Vrste, trajanje, mreža i zajednica škola

Članom 22. Prepoznaju se različite vrste osnovne i srednje škole, te moguća kombiniranja različitih vrsta i nivoa škola u skladne cjeline u svojstvu jednog pravnog lica, kroz školske centre ili škole u kojima se odgajaju, obrazuju i rehabilituju učenici sa teškoćama. Propisano je trajanje obrazovanja i sticanje obrazovnih profila. Član 23. prepoznaje izborna područja u gimnaziji, uz izmjenu u odnosu na ranije zakonsko rješenje, gdje se sada kroz predloženo rješenje, izborno područje bira na kraju drugog razreda gimnazije, uz obavezu zadržavanja istog broja upisanih odjeljenja u školi. Članovi 24. i 25. prepoznaju smjerove u srednjim stručnim i tehničkim školama, te umjetničkim školama. U članu 26. prepoznata je mogućnost osnivanja zajednice škola, kao i mogućnost kreiranja mreže škola u članu 22.

Dio peti – kurikulum, nastavni plan i program, godišnji program rada i ostali oblici

Članovi 27. i 28. definišu pojam “kurikulum”, kao i pojmove “predmetni kurikulumi/nastavni planovi i program” čime se zakonom prepoznaju započeti reformski procesi, određuje se njihov obuhvat, smjer i utvrđuju potencijali razvoja. Prepoznaje se naglašena uloga Instituta za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja. Predviđena je obaveza stalnog praćenja razvoja i realizacije kurikuluma i predmetnih kurikuluma, te njihova revizija najmanje jednom u četiri godine. Potcrtna je dužnost da se osigura da nastavni sadržaji odnosno tematske jedinice koje su

posvećene izučavanju zločina genocida počinjenog u Bosni i Hercegovini u vremenskom periodu 1992-1995. godina i tematske jedinice posvećene opsadi Sarajeva, a koje su utvrđene presudama nadležnih sudova, budu sastavni obavezujući dio nastavnih planova i programa, kao i Kurikuluma u širem smislu, što će podrazumijevati i vannastavne sadržaje i aktivnosti s ciljem njegovanja kulutre sjećanja i pamćenja. Član 29. obrađuje pitanje sadržaja nastavnih planova i programa/predmetnih kurikuluma, te se posebna pažnja posvećuje programima namijenjenim nadarenim i talentiranim učenicima, učenicima sa teškoćama u razvoju i učenicima s invaliditetom koji su po principima inkluzije uključeni u redovne škole, kao i učenicima povratnicima iz inostranstva. Predviđena je fleksibilnost u izvedbi nastavnih planova i programa, uvođenju novih oblika rada u obimu ne višem od 10% u odnosu na utvrđeni nastavni plan i program. Članom 30. definisano je pitanja udžbenika i nastavnih sredstva koja se koriste u nastavi. Detaljnije normiranje ove oblasti nije urađeno u ovom zakonu, jer u Kantonu Sarajevo postoji lex specialis Zakon o udžbenicima. Član 31. propisuje uvjete i način realizacije rada škole/odjeljenja škole druge države, uz obavezu realizacije nastave iz nacionalne grupe predmeta, što je novina u odnosu na dosadašnja zakonska rješenja. Član 32. odnosi se na odgojno-obrazovne programe drugih država i međunarodne programe u školama u Kantonu. Član 33. Specifično prepoznaje mogućnost realizacije programa razmjene učenika, ugošćavanja učenika i programa za djecu i učenike iz dijaspore i iseljništva. Ova oblast nije posebno tretirana prethodnim propisima. Ubrzane promjene, globalizacija i potreba otvaranja odgojno-obrazovnog sistema Kantona Sarajevo prema potrebama učenika iz svijeta, a posebno dijaspore akuteliziraju potrebu postojanja zakonske mogućnosti za izvođenje ovih programa. Članovi 34. i 35. definišu način i rokove donošenja Godišnjeg programa rada škole, kao i način i rokove za podnošenje izvještaja o radu škole. Član 36. predviđa potrebu za interresornim pristupom temi suzbijanja maloljetničke delikvencije i provođenje akcionih planova s cilje kreiranja sigurnog ambijenta u školama, ali i društvu u cjelini. Član 37. Posebno ostavlja mogućnost izvođenja eksperimentalnih programa sve s ciljem teoretskog i praktičnog prilagođavanja odgojno-obrazovnog procesa savremenim praksama i tokovima u svijetu. Članovi od 38. do 43. prepoznaju i uređuju vannastavne aktivnosti, praktičnu nastavu/rad i laboratorijski rad/vježbe u školi, ferijalnu praksu, društveno-korisno učenje, pedagoško-metodičku praksa i polaganje praktičnog dijela ispita, nastavu u kući, odnosno zdravstvenoj ustanovi, s tim što se mogućnost nastave u kući, odnosno zdravstvenoj ustanovi, sada omogućava i učenicima srednje škole, što do sada nije bio slučaj.

Dio šesti – Organizacija rada škole

Član 44. definira početak i trajanje školske godine, donošenje kalendara za svaku školsku godinu. Član 45. Prepoznaje značaj Svjetskog dana nastavika. Član 46. propisuje organiziranje odgojno-obrazovnog rada djelimično se referirajući na pedagoške standarde i normative koje donosi Vlada Kantona Sarajevo, a član 47. specifično se bavi pitanjima organizacije nastave (trajanje časa, broj časova u sedmici, nastava po individulano prilagođenom programu, pitanjima nadoknade časova, pitanjima zamjene odsutnog nastavnika).

Dio sedmi – Dokumentacija i evidencija

Ovaj dio, članovi od 48. do 58. preciznije uređuju pitanja vođenja dokumentacije i evidencije. Prepoznat je materijalni i/ili elektronski oblik vođenja dokumentacije i evidencije. Utvrđen je način prikupljanja podataka, upravljanje istim i svrha obrade.

Dio osmi – Samovrednovanje, vanjsko vrednovanje, eksterna procjena znanja, matura i eksterna matura

Članovi 59. i 60. Predviđaju postupak samovrednovanja i vanjskog vrednovanja. Oba ova procesa imaju za cilj poboljšanje kvalitete nastave kroz praćenje i podršku na bazi jasnih pokazatelja. Oba člana predviđaju detaljnije uređenje kroz bliži propis koji na prijedlog Instituta donosi ministar. Član 61. Prepoznaje mogućnost eksterne provjere znanja s ciljem standardizacije učeničkih postignuća i evaluacije predmetnih kurikuluma. Ovaj član predviđa i obavezu polaganja mature/završnog rada, odnosno eksterne mature u skladu sa pravilnicima koje donosi ministar.

Dio deveti – Učenici

Članovi 62. i 63. definišu školsko područje za osnovnu školu i školske obveznike. U odnosu na postojeće zakonsko rješenje moguće je, izuzetno, uz stručno mišljenje komisije koju imenuje ministar, izvršiti upis u školu i djeteta koje šest godina života puni poslije kraja kalendarske godine. Novina u ovom zakonskom rješenju je i obavezno školovanje do kraja srednjoškolskog obrazovanja. Do sada je srednjoškolsko obrazovanje bilo obavezno samo do drugog razreda srednje škole što je pokazalo veći obuhvat učenika u formalnom obrazovanju, ali nije uvijek nužno vodilo do potrebnih kvalifikacija i sticanja stručne spreme što može imati dugoročno bolje efekte po učenika kada stupi na tržište rada. U članovima 64., 65., 66. i 67. obrađeno je pitanje upisa u osnovnu i srednju školu. Član 68. Posebno regulira upis učenika u prvi razred srednje škole koji su osnovno obrazovanje završili van Kantona Sarajevo. Ovdje se prevashodno referira na učenike državljanke Bosne i Hercegovine koji su osnovno obrazovanje završili u Bosni i Hercegovini izvan Kantona Sarajevo. U stavu 2. posebno je prepoznata zaštita prava i dobrobiti učenika iz populacije u entitetu Republika Srpska i djece porodica koje se vraćaju iz dijaspore s namjerom da se pitanje njihovog upisa može povoljnije urediti kriterijima koje donosi Vlada. Pod povoljnijim uslovima mogu biti upisana i djeca strani državljani, a sve s ciljem stvaranja inkluzivne obrazovne zajednice. Član 69. Definiše prelazak učenika iz jedne škole u drugu. U članu 70. predviđeni su izuzeci od redovnog pohađanja nastave s tim što je prepoznata jasna interesorna obaveza praćenja lica koja su izuzeta od redovnog pohađanja nastave. Institut vanrednog obrazovanja ukinut je. U članu 71. definirano je pitanje preusmjerenja učenika iz jedne srednje škole u drugu ili sa III stepena na IV i suprotno. Uvjet za prelazak iz jedne srednje škole u drugu u ovom zakonskom rješenju je da je tokom ukupnog dotadašnjeg srednjeg obrazovanja u učenju postigao najmanje prosječnu ocjenu opšteg uspjeha “vrlodobar” na kraju školske godine i ima primjerno vladanje. Raniji uslov je bila najmanja prosječna ocjena 4,00 u toku ukupnog dotadašnjeg srednjeg obrazovanja. Član 72. reguliše pitanje ispisivanja učenika. Član 73. dodatno uređuje status nadarenih i talentiranih učenika i učenika povratnika iz inostranstva. Nadalje, prepoznata je i mogućnost završetka dva

razreda u toku jedne školske godine. Član 74. propisuje obaveze škole u oblasti sigurnosti i socijalne zaštite učenika s ciljem stvaranja uvjeta za zdrav mentalni i fizički razvoj te socijalnu dobrobit učenika. Član 75. dodatno uređuje prava učenika i obavezu zaštite prava učenika. Član 76. uspostavlja novi set prava u korištenju prevoza učenika, proširujući pravo učenika osnovne škole na subvencionirani prevoz ukoliko učenik pohađa školu koja je najbliže mjestu njegovog prebivališta, a izvan je školskog područja. Dodatno je osiguran besplatan javni prevoz za sve učenike, svih osnovnih i srednjih škola kao ustanova i kao javnih ustanova, što do sada nije bio slučaj, i to za cijelu kalendarsku godinu. Ovaj član predviđa i mogućnost organiziranja ishrane za učenike, što može najaviti novi učeninički standard u narednom period. Član 77. definiše Vijeće učenika kao tijelo. Član 78. posebno prepoznaje obrazovanje odraslih, obrazovanje za prekvalifikaciju i cjeloživotno učenje, programe stručnog usavršavanja, osposobljavanja i obuke koje mogu biti ponuđene u školi.

Dio deseti – Učenici sa teškoćama i učenici sa invaliditetom

Član 79. Prepoznaje različite vrste teškoća, kao i pravo na odgovarajući program školovanja, a posebno pravo na pohađanje redovnih škola. Član 80. prepoznaje centre kao javne ustanove i pobliže definiše njihov rad, kao i mogućnost razvoja centara u resursne centre za podršku inkluziji. Članovi 81. i 82. definiraju status učenika u centru. Član 83. definira status učenika sa teškoćama i učenika sa invaliditetom u redovnim školama. Član 84. definira pojmove programa za podršku učenicima sa teškoćama i to Individualno prilagođeni program (IPP), Individualno edukacijski program (IEP) i Individualno tranzicijski programa (ITP) u redovnim školama.

Dio jedanaesti – Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje učenika

Članovi 85., 86. i 87. definiraju ocjenjivanje znanja učenika, ocjenjivanje vladanja učenika i zaključivanje ocjena. Član 88. definira pitanje prevođenja učenika u naredni razred, popravni ispit i ponavljanje razreda. Član 89. definira ulaganje prigovora na zaključnu ocjenu. U članu 90. predviđena je situacija trajne ili privremene spriječenosti učestvovanja u realizaciji sadržaja iz predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj/Sport. Član 91. predviđa mogućnost i propisuje uslove za polaganje predmetnog i razrednog ispita. Član 92. Prepoznaje specijalni status učenika (perspektivni sportisti, izuzetni talenti ili nadareni učenici), te predviđa povoljniji status u smislu redovnog pohađanja nastave i ocjenjivanja.

Dio dvanaesti – Stimulativne i odgojno-disciplinske mjere

Član 93. predviđa donošenje pravilnika kojim se reguliraju uvjeti i načini dodjeljivanja priznanja, pohvala i nagrada učenicima koji postižu izuzetne rezultate u odgojno-obrazovnom radu, vannastavnim i drugim aktivnostima. Član 94. pobraja teže povrede učeničkih dužnosti i odgojno-disciplinske mjere koje za sobom povlače i ocjene iz vladanja. Član 95. Definiše koje se odgojno-

disciplinske mjere donose rješenjem, te je regulirano pravo ulaganja žalbe školskom odboru. Novina u ovom zakonskom rješenju je obaveza Instituta za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja da prati nastavak obrazovanja učenika kojem je izrečena mjera “isključenje iz srednje škole”, te će takvom učeniku biti izrađen individualni plan podrške i individualni plan brige u skladu sa propisom kojeg na prijedlog Instituta donosi ministar.

Dio trinaesti – Radnici škole

U članovima od 96. do 99. definirana su pitanja obaveznog ljekarskog pregleda, profila i stručne spreme, utvrđivanje sedmičnih obaveza radnika, zasnivanje radnog odnosa, zbrinjavanje radnika i prestanak radnog odnosa. Član 100. uređuje pitanja u vezi pripravnika, kao i stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa. Član 101. odnosi se na lica koja nemaju završen nastavnički fakultet, a u član 102. predviđena je obaveza verifikacije nastave. Član 103. propisuje obavezu stručnog usavršavanja radnika kroz programe koje je, na prijedlog Javne ustanove Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo, odobrilo Ministarstvo. Član 104. predviđa ocjenjivanje radnika, a član 105. definira disciplinsku odgovornost radnika i pitanja suspenzije radnika.

Dio četrnaesti – Organi upravljanja, rukovođenja i stručni organi

Član 106. Definira školski odbor škole kao organ upravljanja u školi, utvrđuje broj i sastav članova, posebno za osnovnu školu, a posebno za srednju školu u zavisnosti od toga da li je škola na području Grada Sarajeva ili van područja Grada Sarajeva. Broj i sastav članova školskog odbora škole kao ustanove utvrđuje se pravilima škole kao ustanove. Predviđen je pravilnik u vezi sa izborom, razrješenjem, nadležnostima i radom školskih odbora. Utvrđuje se trajanje mandata i mogućnost reizbora u školski odbor iste škole. U skladu sa Okvirnim zakonom utvrđuje se da je obavljanje dužnosti člana školskog odbora je dobrovoljno i besplatno. Član 107. navodi standarde i kriterije za nominiranje/imenovanje predsjednika i članova školskih odbora. Član 108. pobraja nadležnosti školskog odbora. Članovi 109. i 110. odnose se na direktora škole kao organa rukovođenja u školi. Propisuju se uvjeti za direktora. Novina u ovom prijedlogu je obaveza posjedovanja licence/certifikata za obavljanje poslova direktora koju izdaje Javna ustanova Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo. Definiran je radno-pravni status direktora, te je harmonizirano pravo direktora osnovne i srednje škole na mirovanje prava i obaveza iz radnog odnosa najduže do kraja drugog uzastopnog mandata. U članu 111. poborjani su poslovi direktora. Članovima 112. i 113. uređeno je pitanje vršioca dužnosti direktora i pomoćnika direktora/voditelja dijela nastavnog procesa. Članovima od 114. do 117. pobliže su uređeni stručni organi škole: nastavničko vijeće, odjeljenjska vijeća i stručni aktivisti škole.

Dio petnaesti – Prava i obaveze roditelja

Članom 118. uređena su prava i obaveze roditelja/staratelja/usvojitelja u skladu sa zakonom i ostalim propisima. Član 119. posebno definira Vijeće roditelja kao tijelo u školi, uloga Vijeća roditelja, pravo na saradivanje i koordiniranje rada na nivou Kantona.

Dio šesnaesti – Sindikat škole

U ovom dijelu, u članu 120. predviđena je mogućnost organiziranja sindikata u školi.

Dio sedamnaesti – Dom učenika

Kroz članove 121. – 126. definirana je djelatnost, organizacija doma učenika, način rada, donošenje pravila doma učenika, postojanje i rad stručnih organa, odgajatelja i direktora doma.

Dio osamnaesti – Finansiranje škole

Članom 127. definirane su obaveze osnivača da osigura sredstva za rad škole, a član 128. definira načine sticanja prihoda. Član 129. definira da je obrazovanje školskih obveznika u školi kao javnoj ustanovi besplatno dok je plaćanje školarine u privatnim školama regulirano Odlukom osnivača i internim aktima škole kao ustanove. Strani državljani, koji nemaju prebivalište na teritoriji Kantona, obavezni su sufinansirati troškove obrazovanja u školi kao javnoj ustanovi u skladu sa odlukom Vlade Kantona. Definirano je da u troškovima školovanja učenika po programima drugih država i međunarodnim programima u javnim ustanovama koje realiziraju međunarodne programe participiraju njihovi roditelji/staratelji u visini definiranoj pravilnikom koji donosi Školski odbor uz saglasnost Ministarstva. Član 130. pobliže opisuje status imovine škole.

Dio devetnaesti – Nadzor nad zakonitošću rada, stručni nadzor i inspekcijski nadzor

Član 131. definira nadležnosti po pitanju nadzora nad zakonitošću rada, stručni nadzor i inspekcijski nadzor, pri čemu se posebno prepoznaje uloga Javne ustanove Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo.

Dio dvadeseti - Potrebe i interesi Kantona, djelokrug jedinica lokalne samouprave i Grada u oblasti odgoja i obrazovanja

Član 132. definira samoupravni djelokrug Grada i općina na području Kantona u oblasti odgoja i obrazovanja.

Dio dvadesetprvi - Kaznene odredbe

Član 133. predviđa kazne za teže i lakše prekršaje škola i odgovornih lica u slučaju kršenja odredaba ovog zakona kao i valutu u kojoj se plaćaju izrečene kazne u Budžet Kantona Sarajevo.

Dio dvadesetdrugi — Prelazne i završne odredbe

Članovima 134., 135. i 136. definirane su obaveze Vlade, ministarstva i škola u donošenju i usklađivanju ostalih propisa i akata. Članom 137. regulisano je pitanje radnika zatečenih na

poslovima, a koji ne posjeduju profil i stručnu spremlu utvrđenu zakonom. Članom 138. regulisan je status učenika koji je u trenutku donošenja ovog zakona zatečen u statusu vanrednog učenika. Članom 139. predviđen je kontinuitet u mandatima školskih odbora i direktora škola te se pravo na dva uzastopna mandata u jednoj školi odnosi na već imenovane članove školskih odbora i direktore. Članovi 140. i 141. definiraju prestanka važenja prethodnog zakona i stupanje na snagu novog zakona.

IV - FINANSIJSKA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE ODREĐABA OVOG ZAKONA

Donošenje Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo zahtijeva nova dodatna sredstva u odnosu na važeći Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju i Zakon o srednjem obrazovanju u smislu:

- provođenja obrazovne reforme (kurikularna reforma u širem smislu i kurikularna reforma u užem smislu) – iz Budžeta Ministarstva za odgoj i obrazovanje. Obzirom da bi primjena Zakon otpočela od septembra 2024. godine, u ovoj godini bilo bi potrebno obezbijediti dodatna sredstva za provođenje kurikularne reforme;
- sredstva za besplatni linijski prevoz, javni gradski prevoz, za sve učenike osnovne i srednje škole – osiguravaju se iz Budžeta Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo.

Na prijedlog Ministarstva Vlada Kantona Sarajevo je donijela Zaključak, broj: 02-04-6666-2/23 od 16.03.2023. godine, kojim se utvrđuje prijedlog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo i predlaže Skupštini Kantona Sarajevo da, u skladu sa Poslovníkom Skupštine Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 41/12-Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16 9/20, 14/20, 16/22 i 17/22 – Ispravka), donese Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo.

Prijedlog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo je dostavljen Skupštini Kantona Sarajevo, ali do danas nije bio na dnevnom redu niti je razmatran. Obzirom da je u međuvremenu zaprimljen određeni broj primjedbi, prijedloga i sugestija na utvrđeni prijedlog Zakona, Vlada Kantona Sarajevo je odlučila da se racionalne primjedbe uvrste u prijedlog Zakona što će u konačnici doprinijeti boljoj preglednosti teksta istog, shodno čemu je donijela Zaključak, broj: 02-04-3479-30.2/24 od 08.02.2024. godine, kojim je zadužena Stručna služba Vlade Kantona Sarajevo da povuče materijal iz Službe za skupštinske poslove Kantona Sarajevo. Prijedlog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo je dostavljen Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, kao obrađivaču, na dalje postupanje.

Ministarstvo je izvršilo detaljnu analizu dostavljenih prijedloga te je one koji će doprinijeti unapređenju kvaliteta i preglednosti teksta prijedloga Zakona prihvatilo i ugradilo u isti, kaon a primjer: na samom početku, u članu 1. dodate su definicije pojmova koji se koriste u ovom prijedlogu Zakona, u članu 46. predviđeno je da su redovna osnovna škola i centar obavezni da

organizuju produženi boravak učenika kao poseban oblik odgojno-obrazovanog rada, u skladu sa pedagoškim standardima i normativima, a isti može biti sufinansiran iz Budžeta Kantona Sarajevo, u članu 61. dodan je novi stav kojim je predviđeno da se eksterna matura u srednjim školama provodi na kraju završnog razreda četverogodišnje škole ali kada se ostvari valorizacija iste prema visokoškolskim ustanovama i uskladi sa Zakonom o visokom obrazovanju, a u skladu sa pravilnikom koji, na prijedlog Instituta, donosi Ministarstvo, u članu 109. jasnije je definisan izbor direktora u školama koji odgovara sadašnjoj proceduri izbora direktora u osnovnim i srednjim školama, u članu 113. definisano je da je mandat pomoćnika direktora/voditelja dijela nastavnog procesa također ograničen na najviše dva uzastopna mandata u istoj školi i da za pomoćnika direktora/voditelja dijela nastavnog procesa ne može biti imenovano lice koje je dva uzastopna mandata obavljalo dužnost direktora u istoj školi. Ostale izmjene su većinom tehničkog karaktera s ciljem jasnijeg definisanja određenih odredbi prijedloga Zakona.

Prijedlog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo se u skladu sa odredbama Uredbe o procjeni propisa u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 29/22) dostavlja na sveobuhvatne konsultacije (izvještaj o provedenoj sveobuhvatnoj procjeni uticaja sačinjen na Obrascu 2., zajedno sa ovim obrazloženjem i prijedlogom Zakona objavljuje se na internet stranici Ministarstva u cilju provođenja sveobuhvatnih konsultacija). Nakon što ova procedura bude završena, postupit će se dalje u skladu sa odredbama Uredbe o procjeni uticaja propisa u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 29/22) s ciljem uvrštavanja prijedloga Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo u dnevni red sjednice Vlade Kantona Sarajevo radi donošenja zaključka o utvrđivanju prijedloga ovog Zakona i dostavljanja Skupštini Kantona Sarajevo na dalju proceduru donošenja.